

ELS RECURSOS NARRATIUSLA DESCRIPCIÓ1. DEFINICIÓ

..La descripció consisteix en oferir ,mitjançant paraules (també s'aconsegueix amb elements mecànics), una representació ajustada i completa, real o fictícia, d'un objecte, d'una persona, d'un fenomen, d'un paisatge..., a fi d'aportar-ne les dades específiques i diferenciades.

La descripció, però, segueix mètodes diversos segons la ciència a la qual s'aplica. Així, les dades per a fer una descripció objectiva canvien d'aquelles que configuren una DESCRIPCIÓ SUBJECTIVA o una descripció de ficció. La primera, la descripció objectiva, ha d'ajustar-se plenament a la fidelitat d'allò que és observat, mentre que les altres dues, la descripció subjectiva o de ficció, admeten un marge d'inexactitud quant a la realitat. Aquesta mancança, però, s'equilibra amb la versemblança, que consisteix en el fet de fer creïble una descripció inexistente a la realitat. Conté, però, elements que, a partir de la creació, s'hi acosten.

La descripció objectiva s'adiu a les apreciacions mesurables (volum, longitud...), avaluables (percentatges, línees de \pm creixement...), mentre que la descripció subjectiva pretén oferir: a) la imatge de les percepcions aconseguida mitjançant: la vista, l'oïda, l'olfacte, el gust i el tacte; b) els aspectes relatius a la capacitat sensitiva, emocional, conceptual de l'individu davant la impressió que li produeix un fenomen, un fet...

2. METODE DESCRPTIU

Ens limitem a la descripció subjectiva i de ficció ja que és la més adequada per al camp de la literatura. Amb tot, però, no n'és exclusiva i s'usa a d'altres matèries.

Per aconseguir una descripció acurada cal OBSERVAR I SELECCIONAR abans de descriure. Previament, cal extreure el major nombre de dades possibles sobre els elements reals:

- la forma	- l'amplada
- el color	- la impermeabilitat
- el tamany	- el material
- la utilitat	- la seva història
- les mides	- els canvis històrics soferts
- les variants	- l'emplaçament
- les classes i /o subclasses	- la comparació amb d'altres elements
- la nomenclatura	- la transcendència
- la textura	- la mutabilitat
- la duresa	- la permanència
- la resistència	- l'elasticitat

En aquest procés d'informació, cal sumar-hi les informacions suministrades per les percepcions abans desmentades de la vista, l'olfacte, l'oïda... que enriqueixen les apreciacions. Així, per exemple, l'esquema que ve a continuació, us pot servir de guia:

ADJECTIUS	NOMS	VERBS	FRASES FETES, ONOMATOPEIES
<u>COLOR</u> Fosc Clar Brillant Opac			
<u>GUST</u> Dolç Salat Agre			
<u>TACTE</u> Suau Aspre Llis			

ADJECTIUS	NOMS	VERBS	FRASES FETES, ONOMATOPEIES
<u>OLFACTE</u> Fort Fluix Olorós Pudorós			
<u>VISTA</u> Llarg Curt Voluminós Estret Ample			

Un altre aspecte a tenir en compte és la perspectiva o angulació que més interessa a la descripció. A la manera emprada per la cinematografia, la descripció s'ajusta igualment a aquesta tècnica a fi de trobar el punt més adequat a fi de crear una impressió de repulsa, d'admiració, de por, o per oferir una visió panoràmica, fragmentada o parcial sobre una persona, un objecte, un fenomen o un paisatge. L'angulació complementa aquests aspectes augmentant o disminuint l'efecte que l'escriptor desitja furnir als altres.

Els plans descriptius són: el GENERAL que abasta tots i cada un d'elements configuradors d'una realitat, sense cap voluntat de posar-ne cap de relleu. Acostuma a ser un pla situacional i globalitzador. El pla contrari és de DETALL o PRIMERÍSSIM que especifica algun aspecte o actitud importants per a la comprensió d'una persona, animal, o cosa. El pla mitjà redueix el punt de mira, si es tracta d'una persona, des del cap als genolls. Aquest pla presenta els aspectes més representatius d'una escena.

Els exemples d'aquests tres plans són:

a) GENERAL

" El tros de la Rambla per on passaven no admetia altra música que les campanes dels convents. En aquells dies, a la Rambla i en els carrers que hi feien cap, els convents consumien tota la gran desa. Hi havia el dels dominicans, que en deien Col·legi de Sant Vicenç i de Sant Ramon, a l'alçada mateixa del carrer de Sant Pau; a la Rambla Santa Mònica, els Mercenaris tenien el Col·legi de Sant Pere Nolasc. Al Bonsuccès hi havia el dels Servites. Els agustins ostentaven aquell conventàs entre els carrers de l'Hospital i Sant Pau. Els caputxins eren a la Rambla del Centre. Els jesuïtes acabaven d'abandonar l'immens col·legi de Betlem, però en restava l'església i tota l'obra. Els carmelites descalços, en el de Santa Mònica. Els trinitaris amb el convent de la Bonanova ocupaven tot l'espai del Liceu, i encara més. Els paüls, a l'hospital militar del carrer de Tallers, i al capdavant de les Rambles, tocant a la muralla de mar i les drassanes, l'enorme convent dels franciscans.

La música de les campanes i el perfum dels horts dels convents eren tota l'alegria d'aquella nit. I encara entrant pel carrer del Carme, els saludaven d'una manera familiar, les campanes del gran edifici dels carmelites calçats, arrapat materialment a les parets dels Sagarra i encarat amb la porta del domicili mig en festa, mig en emoció, i en plena esperança.

Era una Rambla d'una bellesa única, que avui dia no podem imaginar. Coronada pel gran portal i per les torres de Canaletes, devia sentir a dues passes respirar les herbes, entre abandonades i mutilades obres de caràcter militar, i més enllà s'endevinaven els massissos de la muralla nova, i encara més enllà el camí de Ronda, i més enllà les cols, les mongeteres i les tomaqueres lliures".

J.M. de Sagarra: Memòries, V.I MOLC (P.65)

LA DESCRIPCIÓb) DETALL I PRIMERÍSSIM

" Allò que calia lligar més estret era el cordó de la sabata. Però en Rafelet, cosa excepcional en la família, portava sabates, unes sabates que no eren per al seu peu, certament, que li venien una mica massa grans, que l'una mancava de taló i l'altra de puntera; però al cap i a la fi sabates, unes veritables sabates de pell, amb cordons de cordill autèntic, amb els ulls o amb forats corresponents als ulls desapareguts".

J.M. Folch i Torres: "La petita família (Conte), dins Records de Barcelona 1870-1930, Ed HMB (P.85).

" Posi els dos peus junts... Així... Ara faci girar el peu dret sobre el taló, aixecant un pensament la punta... Prou... Tots dos peus han de formar un angle recte... 90 graus justos..."

Carles Soldevila: "La llicó de ball (Conte), dins Records de Barcelona 1870-1930, Ed HMB (P.141).

c) MITJA

"...la noia d'uns divuit anys, de cabells castanys, sedosos, que li cauen sobre l'esquena, lligats a l'alçada del clatell amb una cinta esfa enrera i per evitar les empentes es posa quasi a tocar de la part."

C.Riera Llorca: "Això aviat farà figa, El balancí, 163 (P.41).

L'angulació és l'òptica a partir de la qual descriuim una escena, un personatge, un ambient... A grans trets podríem dir que és: central, indiscriminada, de dreta a esquerra o a l'inrevés, de dalt a baix (picat) i de baix a dalt (contrapicat) i el "travelling". En efecte, l'angulació central presenta l'element descrit com si estés situat al centre de l'escena, amb la qual cosa aconseguim que aquest element sigui més rellevant que la resta. L'angulació indiscriminada situa la descripció en qualsevol angle, adaptant-se a la necessitat que predomina en cada descripció. L'angulació de dreta a esquerra o a l'inrevés està determinada pel punt de vista del narrador o del personatge intern. Així els fets o la descripció se situen a partir de l'òptica de mira situacional del narrador i del personatge. S'adequa al seu camp de visió. En canvi, el picat i el contrapicat s'ajusten a una intencionalitat del punt de vista, és a dir, provoquen sobre el lector una impressió de disminució (picat) i d'augment (contrapicat). El "travelling" presenta una escena de manera correlativa i seguint el camp visual d'un personatge. Acostuma a usar-se per crear un cert misteri o actitud expectant.

Els exemples de descripció angular són:

a) ANGULACIÓ CENTRAL

" Riu amunt, com una teranyina de plata, el pont de Hamilton s'arquejava sobre les aigües, tocant amb els dits màgics dos Estats"

Ed Mac Bain: "El pispa, La cua de palla, 53.

b) ANGULACIÓ INDISCRIMINADA

" Del sostre penjava una bombeta, hi havia teranyines als racons, un lilit de metall, amb un cobrellit ple de taques dubtoses, un armari que no tancava, una tauleta de nit amb telèfon, una tauleta baixa amb un televisor de l'any de la pera, un rentamans, amb un mirall ple de cagades de mosca, una finestra sense cortines, amb els porticons tancats i pareu de comptar".

J.Cabré: "Sota el signe de Sagitari, Cat. endavant.

c) ANGULACIÓ DE DRETA A ESQUERRA

A. DESCRIPCIÓ

" En aquell punt de l'Est, una franja de verdor que la tardor enrogia vejava el riu, interrompuda de tant en tant per algun monument als hercis de la primera guerra mundial i algun banc de pedra. Els enormes vapors baixaven cap als molls, deixant anar llurs glopades de fum blanc a l'aire fresc autumnal".

Ed Mac Bain : El pispa , La cua de palla, 53.

1) ANGULACIÓ DE PICAT

" Sota la ciutat estreta (el protagonista està dins un gratacels), una marea rugia a la platja. Vaig entrellucar els rompents entre els edificis, vagaments fosforescents a la claror que s'encetava".

Ross Mac Donald : L'enemic instantani , La cua de palla, 59.

2) ANGULACIÓ DE CONTRAPICAT

" Tots dos van parar l'orella. Dalt al carrer, des de la claveguera, se sentia repicar unes cabates femenines de talons alts a l'empedrat. Només el soroll frívol i penetrant dels talons trencava el silenci".

3) ANGULACIÓ DE "TRAVELLING"

" Ha arribat d'Amèrica i es troba en un tren de la línia de París a Bordeus. Ha passat ja d'Angulema. Va a embarcar en un port (...). Quan s'adona que les seves maletes han desaparegut, aixeca i clavant empentes i cops de colze a la gent que s'atapeeix al passadís i li intercepta el pas, arriba a la plataforma (...) explica l'empleat que li han pres les maletes".

V. Riera Llorca: Tots tres surten per l'Ozama, El cangur, 56.

La contextualització és un altre aspecte que cal tenir en compte durant el cés d'observació. En efecte, un mateix objecte, una mateixa persona i un mateix fenomen difereixen segons el context en el qual estan immersos. Cal saber valorar i analitzar abans de descriure-ho. Hi ha tota una sèrie de preguntes que cal formular-se abans de començar la descripció. Alguns exemples són:

- Actua així influït per l'entorn o per la seva pròpia personalitat?
- On està situat?
- Què representa des del punt de vista social, històric, estètic o simbòlic?
- A qui pertany?
- Quina influència té sobre aquells que el contemplen?
- Afavoreix o dificulta la relació?
- L'han mitificat?
- Es temut?
- L'odien?
- L'estimen?
- Què ha fet?

...

En el cas de tractar-se d'una persona cal observar el registre de parla que i saber-lo retransmetre per escrit: agumentatiu, diminutiu, repeticions, onomatopeies, lapsus...

4) CARACTERÍSTIQUES LINGÜÍSTIQUES DE LA DESCRIPCIÓ

Hi ha quatre aspectes lingüístics que trobarem sempre a les descripcions: massiu de sintagmes nominals (amb totes les seves variants); el predomini d'aspecte imperfectiu; gran nombre de nexes coordinatius i subordinatius i recursos o figures literàries, entre les quals abunden la comparació i la metàfora i la imatge.

El sintagma nominal prolifera en aquesta mena d'escrits perquè els objectes tenen més importància que les accions (verbs). El nucli o nom acostuma a complementar-se amb un gran nombre d'adjacents (adjectius, complements del sintagma preposicional i oracions de relatiu).

ELS RECURSOS NARRATIUS

LA DESCRIPCIÓ

Exemples:

" El pas de la gent fatigada, pàl·lida, caminant somnambúlicament-projectada cap endins: la cara implorant, devastada d'un home entreviat un moment, jove o vell".

" L'horitzó és una ratlla de color de plom".

" Arrossega una processó de núvols grisos, que el sol muribund ribeteja de groc, que roden sobre l'horitzó".

Josep Pla: El meu país, Ed. Destino.

L'aspecte verbal imperfectiu s'adiu a les descripcions perquè no finalitza les accions. La raó per la qual s'usa aquest aspecte és que no interessen les accions com a tals sinó com a expressió d'exposició i de retrat. De fet, els temps verbals més emprats són el present i l'imperfet d'indicatiu.

Exemple:

" El seu nas, en forma de pera, gastava el vermell d'un refredat perpetu; i de sota els forats d'aquell nas li naixien uns pèls llarguíssims, lleugerament anàrquics i de fortalesa toixonenca, que li constituïen el bigoti".

Josep Maria de Sagarra : Memòries, V. I, MOLC.

La coordinació i la juxtaposició són la classe d'oracions que més s'adiuen a la descripció perquè permeten anar descrivint els diversos fragments que s'enllacen entre ells per acumulació o per simultaneïtat de tots els detalls que componen la descripció. Alhora s'avenen a produir una sensació d'estatisme, adient a l'efecte de pintar o de retratar.

Exemples:

" Hi havia la meva cartera, amb el carnet d'identitat, el de conduir, la fotocòpia de la llicència, algunes targetes de crèdit i diners. Hi havia, també, la meva petaca amb dues pipes que sempre duc al damunt, l'agenda, el clauer amb les claus del pis de Barcelona i del despatx, el rellotge aturat a les tres i set minuts i l'encenedor especial per a pipa, que m'havia regalat la Lena pel meu aniversari, feia un parell d'anys".

" A les sis, mentre la ciutat es treia les lloganyes amb la primera llum d'un dia que prometia ser calorós; dutxat nerviós i amb una bossa de viatge amb un parell de mudes, els estris d'afaitar, un joc de pipes i amb la son d'un que se n'ha anat de burilla, sortia de casa, anava fins a la Rambla i aturava el taxi".

Jaume Fuster: Sota el signe de Sagitari, Cat. endavant.

" El carrer era lleig i la casa era lletja i l'empedrat era només bo per a carros i cavalls. El fanal era lluny i la porta era fosca".

Mercè Rodoreda: La plaça del Diamant, Club dels novel·listes.

Finalment, cal esmentar la comparació i la metàfora i la imatge. La primera estableix una comparació relativa entre un element real i un altre de figurat i exagerat; mentre que la metàfora o imatge relaciona un membre amb un altre d'al·legòric, simbòlic o cromàtic... La comparació acostuma a usar la partícula com mentre que la metàfora empra l'element de. Un altre recurs literari usat a la descripció és la personificació que transmet les impressions subjectives, tot personificant elements inanimats.

Exemples:

" Estava magre i tenia a la cara tantes arrugues com Voltaire".

Llorenç Villalonga : Bearn, Club dels novel·listes.

" L'aspecte de Ramon era el d'un gall d'indiplomat, però curt de blat de moro; tan llarg i desolat era el seu coll, tan pansit i arrugat era el seu cutis i tant les seves extremitats eren estirades i esprimat-

DESCRIPCIÓ

xades".

Josep Maria de Sagarra : Memòries , V. I , MOLC.

Eren mans de cotó fluix, sense ossos".

Mercè Rodoreda : La plaça del Diamant, Club dels novel·listes.

la seva projecció sembla posar sobre les coses una vaga llum de canyella"

Josep Pla: El meu país, Ed Destino.

El vent passa les hores rebotant-se en els sembrats".

Josep Pla: El meu país , Ed Destino.

OPPOSTES D'EXERCICIS

Descripció d'un paisatge des d'un punt de vista panoràmic fins a especificar-ne un detall.

Davant teu hi ha una multitud que cal descriure. Pots triar entre:

1. Una manifestació.
2. Una arribada de metro, l'entrada de passatgers, les cares o les expressions dels viatgers i la baixada. El punt de vista cal que sigui en primera persona, com si ho visquessis.
3. Les Rambles de Barcelona o la Plaça del teu poble, durant la Festa major, poden ésser dos temes de descripció. Trià'n un i intenta adaptar-te als diversos tipus o ambients que es creen a l'entorn d'aquell indret i d'aquesta festa.
4. Tria l'objecte que més t'agradi i descriu-lo de manera poètica (cal que usis figures literàries). A continuació, fes el mateix des d'una òptica científica. La multitud et contempla.

Estàs a Montjuïc o al Tibidabo i cal que descriguis la ciutat.

Estirat a terra, contemples un ateller, un cirerer o un pomer florits.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]